

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

**Informačno-metodický materiál
k organizácii výchovy a vzdelávania
integrovaných intelektovo nadaných žiakov
v 1. – 4. ročníku základnej školy**

Schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 25. augusta 2005
pod č. CD-2005-19375/26373-1:091 s platnosťou od 1.9.2005.

Vypracoval: PhDr. Vladimír Dočkal, CSc.

Úvod

Cieľom tohto materiálu je informovať riaditeľov a učiteľov základných škôl, zriaďovateľov základných škôl a pracovníkov poradenských zariadení v školstve o spôsobe, ako možno na 1. stupni základnej školy zabezpečiť špeciálnu edukáciu intelektovo nadaných žiakov, ktorá by bola primeraná ich výchovno-vzdelávacím potrebám. Materiál bol vypracovaný na základe výsledkov pokusného overovania výchovy a vzdelávania nadaných detí v základnej škole, ktoré sa realizovalo v rokoch 2000-2005 pod gesciou Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie.

Podľa § 41 zákona č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) škola vytvára podmienky na rozvíjanie mimoriadneho nadania a talentu žiakov. Dlhé roky to však znamenalo iba možnosť preskočiť ročník a skončiť tak základnú školu skôr ako za deväť rokov (§ 42) a možnosť zriaďovať školy alebo triedy s rozšíreným vyučovaním niektorých predmetov alebo skupín predmetov. Táto možnosť sa využívala a využíva zväčša na 2. stupni základnej školy a v školách, ktoré poskytujú výchovu a vzdelávanie, ktoré sa inak získava na základnej škole alebo na strednej škole, prípadne na základnej a strednej škole spoločne (§ 41 školského zákona).

Potreba venovať osobitnú edukačnú (pojem edukácia zahŕňa výchovu a vzdelávanie ako jednotný proces) pozornosť aj intelektovo nadaným deťom mladšieho školského veku, ktorých nadanie ešte nie je natoľko diferencované, aby bolo zmysluplné vytvárať pre ne triedy s rozšíreným vyučovaním niektorých predmetov, viedla Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie v roku 1993 k vytvoreniu *Projektu pokusného overovania alternatívnej starostlivosti o nadané deti v podmienkach ZŠ*. Na jeho základe vznikli experimentálne triedy (v Bratislave aj škola) pre intelektovo nadané deti. Prax si však vyžiadala rozšíriť ponuku špeciálnej edukácie nadaných žiakov, a tak vznikol *Projekt výchovy a vzdelávania nadaných detí v základnej škole*, ktorý sa sústredil na možnosť *integrovanej výchovy a vzdelávania*. Tá sa overovala v rokoch 2000-2005 v bežných základných školách v Lučenci a Hlohovci.

Článkom II zákona č. 5/2005 Z.z. bol platný školský zákon s účinnosťou od 1. februára 2005 novelizovaný v tom zmysle, že intelektovo nadaní žiaci sú dnes aj de jure pokladaní za žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Predkladaný materiál informuje o tom, ako výsledky pokusného overovania integrovanej edukácie nadaných detí využiť pri organizovaní výchovy a vzdelávania intelektovo nadaných žiakov 1.- 4. ročníka základnej školy v súlade so súčasne platnými právnymi normami.

Intelektovo nadané deti

V odbornej literatúre neexistuje zhoda vo vymedzení základných pojmov. Vo všeobecnosti sa však nadanie dnes pokladá za mnohorozmerný fenomén. Aby sme o dieťati mohli povedať, že je nadané, nestačí poznať úroveň jeho schopností, za súčasť nadania sa pokladá aj motivácia, záujmy, vôľa; dôležitým aspektom nadania je tvorivosť. Na tomto mieste nemá význam pokúšať sa definovať nadanie (intelektové nadanie), avšak nevyhnutné je vymedziť pojem nadané, resp. intelektovo nadané dieťa. (Ak je dieťa žiakom školy, možno hovoriť o nadanom žiakovi – tento termín používa v súčasnosti platná školská legislatíva).

Pre účely tohto materiálu sa **za intelektovo nadané dieťa považuje dieťa s akcelerovaným kognitívnym vývinom, ktoré pri dostatočnej motivácii a tvorivosti za adekvátnej stimulácie zo strany prostredia dosahuje v porovnaní so svojimi rovesníkmi výnimočné výkony v jednej alebo viacerých intelektových činnostiach.** Nie vždy sa však musí prejavíť nadpriemernými výkonmi v škole.

Miera „výnimočnosti“ výkonov je daná dohodou. Obvykle sa za nadaných označuje 2 – 5 percent najvýkonnejších jedincov vo svojej vekovej skupine, za mimoriadne nadané však možno pokladať iba asi jedno z tisícich detí. Špeciálnu výchovno-vzdelávaciu pozornosť treba ale venovať všetkým nadaným deťom, aby sa tak zvýšila pravdepodobnosť, že z nich vyrastú skutočne nadaní dospelí. Nadanie totiž nie je raz navždy dané a nemenné. Práve adekvátnou edukáciou môžeme jeho rozvoj podporiť.

Pre identifikáciu intelektovo nadaných detí, ktorých výchovno-vzdelávacie potreby je vhodné uspokojovať špeciálnym výchovno-vzdelávacím programom, sú vypracované konkrétne kritériá. Obsahujú ich *Metodické pokyny na zaraďovanie detí do špeciálnych výchovno-vzdelávacích programov pre intelektovo nadaných žiakov* č. CD-2005-19376/26377-01:091 schválené Ministerstvom školstva SR dňa 25.8.2005. Tieto pokyny tiež uvádzajú podrobnejšie charakteristiky intelektovo nadaných detí mladšieho školského veku, s ktorými by sa mali učitelia podrobne oboznámiť.

Žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Termín *špeciálne edukačné potreby* zaviedli koncom sedemdesiatych rokov 20. storočia vo Veľkej Británii a odtiaľ sa rozšíril do medzinárodne akceptovanej pedagogickej teórie, v ktorej nahradil medicínsky pojem postihnutia. Deti s postihnutím sa začali označovať ako deti so špeciálnymi edukačnými potrebami. Pedagogika má dieťaťu poskytnúť špeciálnu starostlivosť nie preto, že je postihnuté, ale preto, že potrebuje iný výchovno-vzdelávací prístup než väčšina jeho vrstovníkov. Je zrejmé, že nie každé dieťa s postihnutím vyžaduje špeciálny edukačný prístup, ale aj naopak – existujú deti bez postihnutia, ktoré bez špeciálneho prístupu zo školského vyučovania nevyťažia to, čo by mohli. Pedagogická teória preto dnes priznáva špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby ktorémukoľvek dieťaťu, ktoré v akomkoľvek období svojho vývinu nedokáže optimálne profitovať z bežného spôsobu výchovy a vzdelávania a jeho rozvoj je potrebné realizovať metódami špeciálnej výchovy a vzdelávania.

To sa bezosporu týka aj nadaných detí, pre ktoré je bežný spôsob vyučovania demotivujúci a školou odovzdávané poznatky nedostatočné. Týka sa to ale aj detí zo sociálne znevýhodneného prostredia (ktorých nedostatočné výkony nemusia byť podmienené mentálnou retardáciou, ale práve oným nekvalitným prostredím), či detí z iného kultúrneho prostredia (napríklad prisťahovalcov) a ďalších minoritných skupín, na ktoré naše školské predpisy zatiaľ nemyslia. Na prácu s nimi nie je pripravená ani špeciálna pedagogika, ktorá sa

doteraz sústredovala len na jednotlivé druhy postihnutí a narušení. Odlišné deti ale medzi nami žijú a potrebujú vo svojom školskom vývine pomoc. Pritom je treba si uvedomiť, že rôzne druhy špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb sa môžu rozlične kombinovať. Takže naše školy stoja pred úlohou vychovávať a vzdelávať nielen žiakov s jednotlivými druhmi postihnutia, ale aj multihendikepovaných žiakov, alebo nadaných žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, postihnutých žiakov z kultúrnej minority, či nadaných žiakov s postihnutím. Pre všetky tieto deti nie je možné vytvoriť samostatné typy špeciálnych škôl, preto sa čoraz viac špeciálnopedagogickej práce bude vykonávať v integrovanom prostredí bežných škôl. Školskú integráciu upravuje dnes § 32a a § 32b zákona č. 29/1984 Zb. v platnom znení.

Tento informačno-metodický materiál má pomôcť pri integrácii intelektovo nadaných žiakov, ktorým ako žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami treba poskytnúť vzdelanie zodpovedajúce ich individuálnym schopnostiam špeciálnymi formami a metódami zodpovedajúcimi ich intelektovému nadaniu (novelizovaný § 3 ods. 2 školského zákona).

Organizačné formy edukácie nadaných detí

Podobne ako v starostlivosti o deti s postihnutím, aj pri školskej práci s nadanými deťmi sa môžu uplatniť formy segregovanej (oddelenej) i integrovanej (spoločnej s ostatnými deťmi) edukácie. Tieto dve organizačné formy však nie sú nezlučiteľné a v praxi nesmú byť ostro oddelené. Školský systém má byť natoľko pružný, aby umožnil využitie rôznych foriem výchovno-vzdelávacej práce. Slovenské školstvo sa dnes už k tejto predstave približuje.

Teoreticky možno formy edukácie nadaných žiakov rozčleniť do kategórií vytvárajúcich pedagogické kontinuum od maximálnej segregácie po maximálnu integráciu:

1. Segregovaná (oddelená) edukácia:

- 1.a. špeciálna škola internátna,*
- 1.b. špeciálna škola s dennou starostlivosťou,*
- 1.c. špeciálna trieda bežnej školy.*

2. Kombinovaná edukácia:

- 2.a. špeciálna trieda, časť vyučovania prebieha v bežnej triede,*
- 2.b. bežná trieda, časť vyučovania prebieha v špeciálnej triede alebo v triede vyššieho ročníka,*
- 2.c. bežná trieda, časť vyučovania zabezpečuje oddelene špeciálny pedagóg.*

3. Integrovaná edukácia:

- 3.a. bežná trieda s podporným učiteľom pre nadané deti,*
- 3.b. bežná trieda so zabezpečenými odbornými konzultáciami,*
- 3.c. bežná trieda, v ktorej starostlivosť o nadaných zabezpečuje iba kmeňový učiteľ.*

Aj keď ich naše školské predpisy pomenúvajú inak, prakticky všetky je možné v súlade s týmito predpismi realizovať a skutočne sa aj uplatňujú. Uvedme príklady:

1.a. Špeciálne internátne školy v starostlivosti o nadaných žiakov fungujú od 5. postupného ročníka – ide o Športové školy a Tanečné konzervatórium, zriadené podľa § 41 školského zákona. Pre intelektovo nadaných žiakov nemá zmysel takéto školy zriaďovať, predpisy to však umožňujú.

1.b. Špeciálnymi školami s dennou starostlivosťou sú všetky školy s rozšíreným vyučovaním niektorých predmetov (v praxi športové a matematické) podľa § 41 školského zákona. Novelizovaný § 29 školského zákona dnes umožňuje zriaďovať aj špeciálne školy pre intelektovo nadaných žiakov. Takouto školou je (zatiaľ experimentálna) Škola pre mimoriadne nadané deti v Bratislave.

1.c. Špeciálne triedy bežnej školy sú všetky triedy s rozšíreným vyučovaním zriadené podľa § 41 školského zákona. Pre žiakov s postihnutím sa špeciálne triedy zriaďujú podľa § 32a ods. 2 pís. a, dnes je táto cesta otvorená aj intelektovo nadaným žiakom. Školský zákon síce nazýva túto formu edukácie „integráciou v špeciálnej triede“, pokiaľ sa ale vyučovanie odohráva iba v oddelenej skupine, fakticky ide o segregovanú výchovu a vzdelávanie. Touto formou pracujú aj všetky experimentálne triedy pre intelektovo nadané deti postupujúce podľa *Projektu alternatívnej starostlivosti o nadané deti v podmienkach základnej školy*.

2.a. Podľa § 32 ods. 2 pís. a môže časť vyučovania žiakov špeciálnych tried prebiehať v triede spoločne s ostatnými žiakmi školy a niektoré vyučovacie predmety môžu žiaci absolvovať mimo špeciálnej triedy. Takýto postup už zodpovedá tomu, čo označujeme ako kombinovanú edukáciu.

2.b. Zabezpečiť, aby žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami integrovaný v bežnej triede, absolvoval časť vyučovania v špeciálnej triede (ak taká na škole pracuje), alebo, v prípade intelektovo nadaného žiaka, aby navštevoval niektoré predmety vo vyššom ročníku (či na vyššom stupni alebo type školy), je možné v rámci individuálneho výchovno-vzdelávacieho plánu. Ten sa vypracováva ako súčasť individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu pre žiakov, ktorí sú tzv. „individuálne integrovaní“ podľa § 32a ods. 2 pís. b školského zákona.

2.c. To isté sa týka možnosti, že niektoré hodiny realizuje špeciálny pedagóg s integrovaným žiakom (žiakmi) oddelene. V prípade intelektovo nadaných žiakov úlohu špeciálneho pedagóga preberá pedagóg špecializovaný na prácu s nadanými deťmi (ďalej špecializovaný pedagóg) – charakterizovaný bude v časti *Individuálna integrácia intelektovo nadaných žiakov*. Táto forma starostlivosti bola odskúšaná v rámci *Projektu výchovy a vzdelávania nadaných detí v základnej škole* v rokoch 2000-2005 a odporúča sa ju využiť v individuálnom výchovno-vzdelávacom programe intelektovo nadaného žiaka.

3.a. V bežnej triede môže byť intelektovo nadaný žiak integrovaný podľa citovaného § 32a ods. 2 pís. b. školského zákona. Funkciu podporného učiteľa vykonáva špecializovaný pedagóg. Tento systém práce sa tiež osvedčil v uvedenom pokusnom overovaní a odporúčame ho využiť v individuálnom výchovno-vzdelávacom programe intelektovo nadaného žiaka.

3.b. Vzdelávanie v bežnej triede s využitím externých odborných konzultácií umožňovali aj doterajšie predpisy. Ak učiteľ vedel o nadanom žiakovi vo svojej triede a chcel sa mu osobitne venovať, mohol si vyžiadať pomoc pedagogicko-psychologickej poradne. Môže tak postupovať aj dnes, a to aj pri práci so žiakmi, ktorí nebudú identifikovaní ako nadaní žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Pri individuálnej integrácii takto identifikovaných žiakov podľa § 32a ods. 2 pís. b školského zákona sa využitie odborných konzultácií pokladá za minimum, pod ktoré v individuálnom výchovno-vzdelávacom programe nemožno ísť.

3.c. Vzhľadom na vyššie povedané prácu samotného kmeňového učiteľa s nadaným žiakom nebudeme pokladať za formu školskej integrácie v zmysle predpisov. Pochopiteľne, ak má učiteľ k dispozícii programy a metódy, ktoré pri výchove a vzdelávaní intelektovo nadaného žiaka aplikuje s cieľom adekvátne uspokojiť jeho výchovno-vzdelávacie potreby, fakticky ide o integrovanú edukáciu, nevymyká sa však individuálnemu prístupu

aplikovateľnému vo vzťahu ku všetkým žiakom triedy. Pokiaľ učiteľ k nadanému žiakovi nepristupuje špeciálnymi metódami, nejde o integrovanú edukáciu ani de facto ani de jure.

Platný školský zákon (č. 29/1984 Zb. v znení neskorších predpisov) pozná nasledovné formy výchovy a vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (teda aj intelektovo nadaných žiakov):

a) výchovu a vzdelávanie v špeciálnych školách (§ 28), ktorá zahŕňa prípady 1.a. a 1.b. uvedeného pedagogického kontinua,

b) výchovu a vzdelávanie formou integrácie v špeciálnych triedach (§ 32a ods. 2 pís. a), ktorá zahŕňa možnosti 1.c. a 2.a. pedagogického kontinua,

c) výchovu a vzdelávanie formou individuálnej integrácie (§32a ods. 2 pís. b), ktorá umožňuje využiť postupy pedagogického kontinua označené ako 2.b., 2.c., 3.a. a 3.b.

Výhody a nevýhody jednotlivých organizačných foriem edukácie

Oddelená edukácia intelektovo nadaných detí (vrátane výchovy a vzdelávania v špeciálnych triedach) sa *jednoduchšie organizuje*, pretože rovnaké formy a metódy sa využívajú pri práci so všetkými deťmi. Treba ale vedieť, že skupina intelektovo nadaných žiakov je veľmi rôznorodá, takže aj v príslušnej špeciálnej triede základnej školy i v triede špeciálnej školy pre týchto žiakov musí učiteľ výrazne uplatňovať individuálny prístup k žiakom.

Vzhľadom na to, že v špeciálnej triede (škole) pre intelektovo nadaných žiakov sú všetci žiaci nadpriemerní, môžu v školskej práci postupovať rýchlejšie než v integrovanej triede, čo vytvára predpoklady pre *efektívne dosahovanie dobrých vzdelávacích výsledkov*. Oddelené vzdelávanie sa pokladá za vhodné najmä pre žiakov s extrémnou úrovňou intelektového nadania a pre starších žiakov.

Obmedzená možnosť styku so žiakmi iných skupín vytvára *riziko neadekvátneho sociálneho vývinu*. Žiaci nemajú príležitosť naučiť sa komunikovať a spoluexistovať s rovesníkmi z bežnej populácie, túto kompetenciu však budú ako nadaní dospelí potrebovať. Práca v skupine nadpriemerných žiakov môže viesť k vyvyšovaniu sa nad vrstovníkov z bežných tried a v rámci skupiny nadaných aj k rozvoju nežiaducej súperivosti. Eliminácia týchto rizík kladie výnimočné nároky na výchovnú prácu učiteľa.

Oddelenú edukáciu možno organizovať iba pre *dostatočný počet žiakov*, takže v menších sídlach nie je realizovateľná.

Integrovaná edukácia (individuálna edukácia v zmysle zákona) je *náročnejšia na organizačnú prácu riaditeľa školy i pedagogických pracovníkov, ktorí ju uskutočňujú*.

Vzhľadom na nutnosť koordinovať prácu intelektovo nadaných žiakov s postupom ostatných žiakov v triede môže byť ich *napredovanie vo vzdelávacom vývine relatívne pomalšie* než pri oddelenom variante vzdelávania. Integrovaná edukácia sa pokladá za vhodnejšiu pre intelektovo nadaných žiakov s menej výraznou úrovňou nadania.

Spoločná výchova a vzdelávanie s ostatnými žiakmi vytvára predpoklady na *priaznivejší sociálny vývin* intelektovo nadaných. Aj z toho dôvodu sa odporúča najmä v mladšom školskom veku, keď sa kladú základy ďalšieho sociálneho rozvoja osobnosti.

Integrovanú edukáciu možno realizovať pre *akýkoľvek počet nadaných detí* v ktorejkoľvek škole vrátane škôl v malých sídlach.

Integrácia intelektovo nadaných žiakov v špeciálnych triedach bežných základných škôl

O zriadení špeciálnej triedy (tried) pre intelektovo nadaných žiakov rozhoduje riaditeľ školy na základe súhlasu zriaďovateľa. Zriaďovateľ (obec) v zmysle § 6 ods. 3 pís. c a d zákona č. 596/2003 Z.z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov vytvára podmienky na zabezpečenie výchovy a vzdelávania detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, osobitne pre deti a žiakov s mimoriadnym nadaním.

Špeciálnu triedu pre intelektovo nadaných žiakov možno zriadiť za predpokladu, že v príslušnom školskom ročníku je podľa *Metodických pokynov na zaradovanie detí do špeciálnych výchovno-vzdelávacích programov pre intelektovo nadaných žiakov* č. CD-2005-19376/26377-1:091 schválených Ministerstvom školstva SR dňa 25. augusta 2005 s platnosťou od 1. septembra 2005 identifikovaný dostatočný počet intelektovo nadaných detí alebo žiakov, ktorých rodičia so zaradením do takejto triedy súhlasia.

Počty žiakov v špeciálnych triedach upravuje vyhláška MŠMŠ SR č. 212/1991 Zb. o špeciálnych školách v znení neskorších predpisov. Tá ale ešte s intelektovo nadanými žiakmi nepočíta, preto sa treba riadiť predpismi platnými pre základnú školu. Minimálny počet žiakov, pre ktorých možno vytvoriť samostatnú triedu prvého ročníka, v nich nie je určený. Najnižší počet žiakov v triede 2. – 9. ročníka stanovuje Smernica Ministerstva školstva SR z 13. júla 2000 č. 1074/200-41 na pätnásť. Podľa tejto smernice môže zriaďovateľ na základe žiadosti riaditeľa zo závažných dôvodov udeliť výnimku z najnižšieho počtu žiakov v triede. Ak počet žiakov klesne pod takto stanovenú hranicu, trieda sa zruší. V takom prípade možno intelektovo nadaných žiakov vychovávať a vzdelávať formou individuálnej integrácie. Neodporúča sa zriaďovať špeciálne triedy pre intelektovo nadaných žiakov pre menej ako 8 žiakov. Súčasne sa odporúča, aby maximálny počet žiakov takejto triedy neprekročil 22 žiakov.

Riaditeľ školy je v zmysle § 32b ods. 2 a 3 zákona č. 29/1984 Zb. v platnom znení povinný vytvoriť podmienky na zabezpečenie požadovanej úrovne výchovy a vzdelávania intelektovo nadaných žiakov. V prípade edukácie intelektovo nadaných žiakov v špeciálnej triede sú materiálne-technické podmienky totožné s podmienkami pre individuálnu integráciu intelektovo nadaných žiakov.

Odborno-personálne podmienky spočívajú v zabezpečení pedagóga (pedagógov), ktorý bude s deťmi pracovať podľa výchovno-vzdelávacieho programu pre nadaných žiakov, učiteľa cudzieho jazyka, prípadne ďalších predmetov, o ktoré sa rozširuje učebný plán, a spolupráce so psychológom pedagogicko-psychologickej poradne alebo školským psychológom. Činnosť psychológa sa riadi § 3 a § 7 vyhlášky Ministerstva školstva SR č. 43/1996 Z.z. o podrobnostiach o výchovnom poradenstve a o poradenských zariadeniach a citovanými Metodickými pokynmi na zaradovanie detí do špeciálnych výchovno-vzdelávacích programov pre intelektovo nadaných žiakov.

Výchovu a vzdelávanie v špeciálnych triedach pre žiakov s rôznymi druhmi špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb zabezpečujú podľa vyhlášky MŠ SR č. 41/1996 Z.z. o pedagogickej a odbornej spôsobilosti pedagogických pracovníkov v znení neskorších predpisov pedagógovia s príslušným špeciálnopedagogickým vzdelaním. Pre prácu s intelektovo nadanými žiakmi sa podobná podmienka nestanovuje; vzdelanie špeciálneho pedagóga nadaných v SR doposiaľ ani nemožno získať, hoci v budúcnosti sa s takouto špecializáciou počíta. Učiteľa špeciálnej triedy pre nadaných žiakov určí riaditeľ spomedzi pedagogických pracovníkov školy a zabezpečí, aby si zvýšil kvalifikáciu podobne ako špecializovaný pedagóg v prípade individuálnej integrácie.

Zaradovanie detí (žiakov) do špeciálnej triedy pre intelektovo nadaných žiakov v súlade so zákonom 29/1984 Z.z. v platnom znení upravujú *Metodické pokyny na zaradovanie detí do špeciálnych výchovno-vzdelávacích programov pre intelektovo nadaných žiakov* č. CD-2005-19376/26377-1:091 schválené Ministerstvom školstva SR dňa 25.8.2005 s platnosťou od 1. septembra 2005.

Alternatívy základných pedagogických dokumentov pre špeciálne triedy pre intelektovo nadané deti vydá Ministerstvo školstva SR. Jednou z možností je postupovať podľa Učebných plánov pre individuálne a skupinovo integrované intelektovo nadané deti v 1. – 4. ročníku základnej školy a Doplnkov k učebným osnovám pre 1. – 4. ročník základnej školy pre integrovaných intelektovo nadaných žiakov, ako sú uvedené v nasledujúcej časti tohto materiálu.

Individuálna integrácia intelektovo nadaných žiakov

Všeobecné podmienky

V bežných triedach 1. – 4. ročníka základnej školy možno integrovať jedného intelektovo nadaného žiaka, dvojicu, trojicu alebo skupinu intelektovo nadaných žiakov. Týmto žiakom sa poskytuje vzdelanie zodpovedajúce ich individuálnym schopnostiam špeciálnymi formami a metódami zodpovedajúcimi ich intelektovému nadaniu (§ 3 ods. 2 školského zákona). Žiaci sú vzdelávaní podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu (§ 32a ods. 2 pís. b). V prípade, že sú v triede integrovaní viacerí intelektovo nadaní žiaci, môžu postupovať podľa spoločného skupinového programu.

Maximálny počet žiakov v triede, v ktorej sú integrovaní intelektovo nadaní žiaci, sa odporúča znížiť o troch oproti maximálnemu počtu (v súčasnosti ho stanovuje Smernica MŠ SR z 13. júla 2000 č. 1074/2000-41) na každého integrovaného žiaka, najviac však o 12. V jednej triede by nemalo byť integrovaných viac ako 8 intelektovo nadaných žiakov.

Výchovno-vzdelávací program žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v základnej škole – Program pre intelektovo nadaného žiaka schválilo Ministerstvo školstva SR dňa 25. augusta 2005 pod č. CD-2005-19373/26374-1:091 s platnosťou od 1. septembra 2005. Program si škola vyžiada od svojho zriaďovateľa. Formulár *Individuálny výchovno-vzdelávací plán*, ktorý je jeho súčasťou, si škola môže rozmnožiť podľa potreby.

Materiál *Výchovno-vzdelávací program žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v základnej škole – Program pre intelektovo nadaného žiaka* obsahuje informácie o charakteristikách intelektovo nadaného žiaka a všeobecné odporúčania pre postup pedagóga vo výchovno-vzdelávacom procese a pri jednotlivých formách práce s intelektovo nadanými deťmi integrovanými v bežnej triede.

Riaditeľ sa musí dôkladne oboznámiť s týmto materiálom a oboznámiť s ním pedagógov, ktorí budú žiaka vzdelávať. Pred rozhodnutím o zaradení dieťaťa (žiaka) do programu pre intelektovo nadaných žiakov musí s pedagógmi, ktorí budú žiaka vzdelávať, a tiež v pedagogickej rade školy integráciu prerokovať a zabezpečiť nevyhnutné materiálo-technické a odborné-personálne podmienky (§ 32b ods. 2 školského zákona). Pred zaradením žiaka do programu musí pre jeho integrované vzdelávanie vytvoriť podmienky, ktoré zabezpečia požadovanú úroveň integrovanej výchovy a vzdelávania žiaka (§ 32b ods. 3 školského zákona). Spolupracuje pritom so zriaďovateľom, ktorého k vytvoreniu podmienok pre výchovu a vzdelávanie intelektovo nadaných žiakov zaväzuje § 6 ods. 3 pís. c a d zákona č. 596/2003 Z.z.

Minimálnou podmienkou individuálnej integrácie intelektovo nadaného žiaka je zabezpečenie spolupráce so *psychológom* pedagogicko-psychologickej poradne alebo školským psychológom, ktorá sa vyznačí do individuálneho výchovno-vzdelávacieho plánu žiaka. Úlohu psychológa upravujú § 3 a § 7 vyhlášky Ministerstva školstva SR č. 43/1996 Z.z. o podrobnostiach o výchovnom poradenstve a o poradenských zariadeniach a špecifikujú Metodické pokyny na zaraďovanie detí do špeciálnych výchovno-vzdelávacích programov pre intelektovo nadaných žiakov schválené Ministerstvom školstva SR dňa 25. augusta 2005 s platnosťou od 1. septembra 2005.

Administratívne podmienky

Metodické pokyny na zaraďovanie detí do špeciálnych výchovno-vzdelávacích programov pre intelektovo nadaných žiakov č. CD-2005-19376/26377-1:091 schválené Ministerstvom školstva SR dňa 25. augusta 2005 s platnosťou od 1. septembra 2005 upravujú postup pri identifikácii intelektovo nadaných detí a žiakov, indikátory i kritériá identifikácie, ktoré musia byť dodržané. Ukladajú tiež psychológovi realizovať opakovanú identifikáciu a ďalej identifikované deti sledovať. Stanovujú postup, ktorý musí riaditeľ dodržať pri zaraďovaní identifikovaných detí (žiakov) do programu pre intelektovo nadaných žiakov, prípadne pri ich vyradovaní z tohto programu, vrátane podmienok vyradenia. Podmienkou zaradenia do programu je okrem splnenia identifikačných kritérií informovaný súhlas zákonných zástupcov dieťaťa.

Žiaka možno do výchovno-vzdelávacieho programu pre intelektovo nadaných žiakov zaradiť od začiatku školského roku, ale aj kedykoľvek v jeho priebehu, podľa toho, kedy bolo identifikované jeho intelektové nadanie a špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby. Rovnako ho možno – za podmienok stanovených Metodickými pokynmi č. CD-2005-19376/26377-1:091 – z programu kedykoľvek v priebehu školského roku vyradiť. Pri týchto rozhodnutiach treba dbať na to, aby čo najmenej negatívne ovplyvnili sociálny, osobnostný a poznávací vývin žiaka, čo musí citlivo posúdiť psychológ v spolupráci s triednym učiteľom a špecializovaným pedagógom.

Dokumentáciu individuálne integrovaného intelektovo nadaného žiaka tvorí okrem dokumentácie, ktorá sa vedie každému žiakovi základnej školy,

- Záznam o evidencii individuálne integrovaného žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (je prílohou citovaných metodických pokynov),
- Individuálny výchovno-vzdelávací program/plán intelektovo nadaného žiaka vypracovaný podľa vzoru schváleného Ministerstvom školstva dňa 25.8.2005 pod č. CD-2005-19373/26374-1:091.

Záznam o evidencii sa vyplní pri zaradení žiaka do výchovno-vzdelávacieho programu pre intelektovo nadaných žiakov, individuálno-vzdelávací plán do dvoch mesiacov od zaradenia žiaka do tohto programu. V pláne sa vyznačí, či žiak bude postupovať podľa niektorej varianty Učebných plánov pre individuálne a skupinovo integrované intelektovo nadané deti schválených Ministerstvom školstva SR dňa 25.8.2005 pod č. CD-2005-19371/26372-1:091, alebo využije iné možnosti individuálnej integrácie.

Výchovno-vzdelávací program pre intelektovo nadaných žiakov môže byť individuálny, ale aj skupinový – postupujú podľa neho individuálne integrovaní intelektovo nadaní žiaci ako skupina. Aj v takom prípade sa každému osobitne pripravuje individuálny výchovno-vzdelávací plán.

Ak sú v triede integrovaní maximálne traja intelektovo nadaní žiaci, môže ich edukáciu podľa tohto plánu zabezpečovať triedny učiteľ, ktorý ho pripravil. Tak možno postupovať v malej škole či v škole v malej obci, kde je len málo intelektovo nadaných detí a rodičia nechcú alebo nemôžu zaistiť, aby navštevovali školu mimo svojho bydliska. V takom prípade je vhodné zapojiť do starostlivosti o žiakov aspoň asistenta učiteľa.

Vo väčších sídlach sa odporúča, aby program výchovy a vzdelávania intelektovo nadaných žiakov realizovala jedna *spádová škola*, na ktorej možno vytvoriť primerané podmienky pre integráciu viacerých intelektovo nadaných žiakov zo širšieho okolia, vrátane vytvorenia funkcie špecializovaného pedagóga nadaných žiakov.

Materiálno-technické podmienky

K *materiálno-technickému zabezpečeniu* realizácie výchovno-vzdelávacieho programu pre intelektovo nadaných žiakov patrí *priestorové zabezpečenie*. Ak sa počíta s oddelenými hodinami, treba mať v škole k dispozícii učebňu (učebne) pre tieto hodiny. Najdôležitejšie je vybavenie *učebným materiálom*: alternatívnymi učebnicami, metodickými materiálmi, učebnými materiálmi pre výučbu cudzieho jazyka, pracovnými zošitmi, encyklopédiami, rôznou detskou, krásnou i náučnou literatúrou vo väčšej miere, než je nevyhnutné pre vzdelávanie bežných žiakov. Treba tiež zabezpečiť prostriedky na nákup *spotrebného materiálu*: papiera, výtvarných materiálov a materiálov potrebných na rôzne pokusy a experimenty.

Na škole, ktorá vychováva a vzdeláva intelektovo nadané deti, nesmie chýbať funkčná *rozmnožovacia technika*, kedykoľvek prístupná pedagógom, ktorí s týmito deťmi pracujú. Príprava alternatívnych pracovných listov a ďalších pomôcok kladie na kopírovanie a rozmnožovanie veľké nároky.

Výpočtová technika je dnes už nevyhnutná. Špecializovaný pedagóg musí mať k dispozícii dostatočne výkonný počítač s napojením na internet. Vo výchovno-vzdelávacom programe pre intelektovo nadaných žiakov by mali byť zaradené hodiny práce s počítačom (Učebné plány pre individuálne a skupinovo integrovaných intelektovo nadaných žiakov v 1. – 4. ročníku základnej školy schválené Ministerstvom školstva SR dňa 25.8.2005 pod č. CD-2005-19371/26372-1:091 zaraďujú prácu s počítačom ako povinný predmet v 3. a 4. ročníku). To vyžaduje zariadenú počítačovú učebňu s možnosťou pracovať na internete.

Audio a videotechnika sa pri špeciálnej edukácii intelektovo nadaných žiakov tiež využíva v nadštandardnej miere.

Zanedbať by sa nemalo ani *zariadenie tried*. Okrem estetičnosti prostredia treba dbať napríklad na to, aby pri využívaní špeciálnych výchovno-vzdelávacích postupov mali nadaní žiaci možnosť časť vyučovania realizovať sediac (alebo ležiac) na koberci.

Odborno-personálne zabezpečenie

Prácu s intelektovo nadanými žiakmi v 1.– 4. ročníku realizuje a koordinuje *špecializovaný pedagóg*. V osobitných prípadoch vzhľadom na miestne podmienky (pri individuálnej integrácii najviac troch intelektovo nadaných žiakov) možno vypracovať výchovno-vzdelávací program, ktorý by s činnosťou špecializovaného pedagóga nepočítal, ale vo všeobecnosti sa to neodporúča. V odôvodnených prípadoch možno do starostlivosti o intelektovo nadané deti zapojiť *asistenta učiteľa*.

Triedni učítelia, ktorí majú vo svojich triedach integrovaných intelektovo nadaných žiakov, musia spĺňať kvalifikačné predpoklady podľa vyhlášky MŠ SR č. 41/1996 Z.z. o odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických pracovníkov v platnom znení. Okrem toho sa odporúča, aby si doplnili vzdelanie podobne ako špecializovaný pedagóg.

Výchovno-vzdelávací program pre intelektovo nadaných žiakov počíta so zaradením predmetov, ktoré sa podľa základného variantu učebných plánov v 1. – 4. ročníku nevyučujú. Podľa Učebných plánov pre individuálne a skupinovo integrovaných intelektovo nadaných žiakov v 1. – 4. ročníku základnej školy schválených Ministerstvom školstva SR dňa 25.8.2005 pod č. CD-2005-19371/26372-1:091 sa od 1. ročníka vyučuje cudzí jazyk (odporúča sa angličtina) a od 3. ročníka práca s počítačom. Riaditeľ musí zabezpečiť *kvalifikovaných učiteľov* týchto predmetov. Ich učítelia musia byť oboznámení so špecifikami práce so žiakmi mladšieho školského veku.

Psychologickú starostlivosť o intelektovo nadaných žiakov má na starosti psychológ pedagogicko-psychologickej poradne alebo *školský psychológ*. Ten môže byť podľa § 7 vyhlášky MŠ SR č. 43/1996 Z.z. o podrobnostiach o výchovnom poradenstve a o poradenských zariadeniach zamestnancom školy. V takom prípade by mal viac priestoru venovať sa integrovaným nadaným deťom, než ako pracovník pedagogicko-psychologickej poradne. Preto sa odporúča vytvoriť na škole, v ktorej sa realizuje výchovno-vzdelávací program pre intelektovo nadaných žiakov, miesto školského psychológa.

Obohatenie vzdelávania intelektovo nadaných žiakov možno zabezpečiť aj formou zaujímavých nepovinných predmetov. Tiež s *učiteľmi nepovinných predmetov* treba počítať pri odbornom-personálnom zabezpečovaní programu pre nadaných žiakov. Angažovať možno pedagógov z 2. stupňa základnej školy, ale aj zo stredných a vysokých škôl, pracovníkov vedeckých ústavov či iných inštitúcií podľa možností regiónu.

Práca špecializovaného pedagóga

Kým sa vzdelávanie nadaných žiakov nestane jednou zo špecializácií vysokoškolského štúdia, zabezpečuje prácu s nimi tzv. *špecializovaný pedagóg*. Je to pedagogický zamestnanec školy s pedagogickou spôsobilosťou pre prácu so žiakmi 1. stupňa základnej školy alebo špeciálnej základnej školy podľa vyhlášky MŠ SR č. 41/1996 Z.z. v úplnom znení, ktorého riaditeľ poveril pracovať so žiakmi v rámci výchovno-vzdelávacieho programu pre intelektovo nadaných žiakov. Riaditeľ zabezpečí, aby si špecializovaný pedagóg zvýšil kvalifikáciu postgraduálnym vzdelávaním, špeciálnym inovačným štúdiom alebo cyklickým vzdelávaním zameraným na pedagogiku nadaných, prípadne kurzom organizovaným Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie alebo zaškolením v Škole pre mimoriadne nadané deti.

Špecializovaný pedagóg vypracúva spolu s triednym učiteľom individuálne výchovno-vzdelávacie plány intelektovo nadaných žiakov a je zodpovedný za ich odbornú úroveň. Vypracúva časovo-tematické plány, podľa ktorých postupuje pri oddelenom vyučovaní intelektovo nadaných žiakov na niektorých hodinách. Vypracúva pre žiakov alternatívne pracovné listy, tvorí alternatívne úlohy primerané aktuálnym schopnostiam žiakov. Sleduje ich vzdelávací vývin a realizuje pedagogickú (resp. špeciálnopedagogickú) diagnostiku intelektovo nadaných žiakov. To je dôležité najmä v prvých dvoch mesiacoch školského roku alebo prvé dva mesiace po zaradení žiaka do programu pre intelektovo nadaných žiakov, kedy treba posúdiť jeho vedomosti a zručnosti vzhľadom na školský ročník a odporúčať oblasti rozširujúcich aktivít, ktoré sa zahrnú do individuálneho výchovno-vzdelávacieho plánu. Vo výchovno-vzdelávacej činnosti sa riadi princípmi opísanými v materiále *Výchovno-vzdelávací*

program žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v základnej škole – Program pre intelektovo nadaného žiaka č. CD-2005-19373/26374-1:091, ktorý schválilo Ministerstvo školstva SR dňa 25. augusta 2005.

Vo vzťahu k intelektovo nadaným žiakom plní špecializovaný pedagóg tiež podobné úlohy ako školský špeciálny pedagóg vo vzťahu k ostatným žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (§ 25 zákona 279/1993 Z.z. o školských zariadeniach v znení neskorších predpisov, § 8 vyhlášky MŠ R č. 43/1996 Z.z. o podrobnostiach o výchovnom poradenstve a o poradenských zariadeniach). (V budúcnosti sa predpokladá aj vytvorenie profesie špeciálneho pedagóga nadaných.) Úzko spolupracuje s triednym učiteľom a ďalšími učiteľmi, ktorí sa podieľajú na edukácii intelektovo nadaných žiakov, so psychológom a s poradenskými zariadeniami rezortu školstva a s rodičmi intelektovo nadaných detí.

Rozsah vyučovacej činnosti a výchovnej činnosti (základný úväzok) špecializovaného pedagóga na 1. stupni základnej školy je v zmysle nariadenia vlády SR č. 162/2002 Z.z. o rozsahu vyučovacej činnosti a výchovnej činnosti pedagogických zamestnancov 22 hodín týždenne. Špecializovaný pedagóg môže celý základný úväzok venovať výchovno-vzdelávacej práci s intelektovo nadanými deťmi, alebo môže časť základného úväzku využívať ako učiteľ a časť ako špecializovaný pedagóg. Záleží to od konkrétnej podoby uplatňovaného výchovno-vzdelávacieho programu a od možností (aj finančných) školy. Minimálny týždenný počet hodín, ktoré má špecializovaný pedagóg venovať intelektovo nadanému žiakovi, resp. jednej skupine (podľa školského ročníka) intelektovo nadaných žiakov, je 5, optimálny 10-11 (teda jeden špecializovaný pedagóg by mal mať na starosti 2 – 4 triedy s integrovanými intelektovo nadanými žiakmi). Tento počet hodín sa vyznačí v individuálnom výchovno-vzdelávacom pláne každého integrovaného žiaka.

Pomer hodín, ktoré špecializovaný pedagóg odučí ako *podporný učiteľ* v celej triede spolu s triednym učiteľom, a tých, ktoré venuje *oddelenej edukácii* intelektovo nadaných detí, je variabilný. Konkrétne organizácia záleží vždy na dohovore s triednym učiteľom. V prvom ročníku (najmä v prvom polroku) prevláda spoločná práca oboch pedagógov v celej triede, neskôr, keď je zrejme, akú úroveň v jednotlivých predmetoch nadaní žiaci dosahujú a nakoľko majú osvojené základné učivo, striedajú sa spoločné a oddelené hodiny približne v pomere 1 : 1. V treťom a štvrtom ročníku môžu vzhľadom na pokračujúcu diferenciaciu schopností žiakov oddelené hodiny prevládať. Oddelené vyučovanie zamerané na rozširovanie a prehĺbovanie učiva sa však vždy realizuje až potom, keď je zrejme, že žiaci, ktorí sa ho majú zúčastniť, si dostatočne osvojili základné učivo.

Diferenciácia nadania dieťaťa a jeho prejavov vo vzdelávacom procese vedie k rozhodnutiu, v ktorých oblastiach (resp. vyučovacích predmetoch) mu treba poskytnúť obohatené vzdelávanie. Stanoví sa to v individuálnom výchovno-vzdelávacom programe. Ak špecializovaný pedagóg realizuje oddelené skupinové vyučovanie konkrétneho predmetu, nemusia sa ho zúčastniť všetci identifikovaní nadaní žiaci, ale iba tí, pre ktorých bude realizovaná hodina prínosná. Tak sa napríklad rozšíreného vyučovania matematiky zúčastňujú čiastočne iní žiaci než rozšíreného vyučovania slovenčiny, podľa svojich individuálnych výchovno-vzdelávacích plánov a podľa aktuálnej úrovne ich napredovania. Dôležitým momentom, ktorý prispieva k rozvoju talentov všetkých žiakov a tiež k dobrej sociálnej atmosfére v triede, je, že oddelených hodín rozširujúceho vyučovania sa na odporúčenie triedneho učiteľa môžu zúčastniť aj žiaci, ktorí neboli identifikovaní ako nadaní, ale v konkrétnom predmete dosahujú výborné výsledky a práve preberané učivo majú už osvojené, takže aj oni môžu profitovať z hodiny tohto predmetu absolvovanej s intelektovo nadanými žiakmi.

Oddelené hodiny možno využiť na prehĺbenie a obohatenie učiva jednotlivých predmetov, ale aj na integrujúce vyučovanie akcentujúce medzipredmetové vzťahy (vlastná tvorba, vypracúvanie projektov ap.). Špecializovaný pedagóg má na oddelených hodinách viac príležitosti individualizovať prístup k jednotlivým nadaným žiakom a venovať sa tiež reedukácii ich prípadných problémových stránok.

S ohľadom na počet intelektovo nadaných žiakov môže v škole pracovať aj viac špecializovaných pedagógov. Činnosť si rozdelia tak, aby každý mal na starosti žiakov inej integrovanej triedy, alebo tak, aby každý mal na starosti obohacovanie učiva v iných učebných predmetoch.

Formy a obsah vzdelávania intelektovo nadaných žiakov

Formy edukačnej práce v triede s integrovanými intelektovo nadanými žiakmi a výchovno-vzdelávacie prístupy modifikované vzhľadom k ich špeciálnym výchovno-vzdelávacím potrebám sú charakterizované v materiále *Výchovno-vzdelávací program žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v základnej škole – Program pre intelektovo nadaného žiaka* č. CD-2005-19373/26374-1:091, ktorý schválilo Ministerstvo školstva SR dňa 25. augusta 2005 s platnosťou od 1. septembra 2005. Všetci pedagógovia, ktorí sa budú zúčastňovať práce s intelektovo nadanými žiakmi v 1. – 4. ročníku základnej školy, sa musia s týmto materiálom oboznámiť.

Obsah vzdelávania intelektovo nadaného žiaka sa stanoví v jeho výchovno-vzdelávacom programe, spolu s personálnym a organizačným zabezpečením tohto programu sa vyznačí v jeho individuálnom výchovno-vzdelávacom pláne a priebežne v individuálnom vyučovacom pláne, resp. časovo-tematických plánoch jednotlivých vyučovacích predmetov. Obsah má zohľadňovať špecifiká intelektového nadania žiaka, jeho silné stránky, ktoré treba rozvíjať, i tie slabšie, ktoré treba reedukovať.

Odporúča sa postupovať podľa *Učebných plánov pre individuálne a skupinovo integrovaných intelektovo nadaných žiakov v 1. – 4. ročníku základnej školy* schválených Ministerstvom školstva SR dňa 25.8.2005 pod č. CD-2005-19371/26372-1:091. Tieto plány počítajú s vyučovaním cudzieho jazyka od 1. ročníka a s vyučovaním práce s počítačom od 3. ročníka a sú vhodné na použitie v triedach s integrovanou skupinou intelektovo nadaných žiakov. Aj v prípade inak zostaveného individuálneho výchovno-vzdelávacieho plánu pre individuálne integrovaného žiaka je vhodné skoré zaradenie cudzieho jazyka, najlepšie jazyka anglického, a zabezpečenie získania základnej počítačovej gramotnosti.

Pri vzdelávaní intelektovo nadaných žiakov 1. stupňa ZŠ sa postupuje podľa platných učebných osnov pre 1. – 4. ročník základnej školy, ktoré sú aj pre nadaných žiakov záväzné. Vzdelávanie sa môže urýchľovať v rámci jednotlivých predmetov vzhľadom na dosiahnutú úroveň vedomostí žiaka, celkovo sa ale dáva prednosť prehĺbovaniu, rozširovaniu a obohacovaniu učiva. Žiaci majú v priebehu štyroch rokov vzdelávania zvládnuť učivo predpísané základnými osnovami tak, aby bez problémov splnili príslušné vzdelávacie štandardy, a rozširujúce učivo podľa individuálnych schopností a záujmov. Dôležitejší než získanie väčšieho rozsahu vedomostí, je rozvoj kompetencií používať získané poznatky v samostatnej a tvorivej práci.

Odporúčané témy na rozširovanie vyučovania sú uvedené v *Doplnkoch k učebným osnovám pre 1. – 4. ročník základnej školy pre integrovaných intelektovo nadaných žiakov*, ktoré pod č. CD-2005-19372/26373-1:091 schválilo Ministerstvo školstva SR dňa 25. augusta 2005 s platnosťou od 1. septembra 2005.

Pri edukácii intelektovo nadaného žiaka je treba okrem stimulácie poznávacích procesov sústrediť pozornosť aj na *rozvoj celej jeho osobnosti*, najmä emocionality a sociálnych vzťahov. Vhodné je, aby v rámci etickej výchovy alebo individuálnych stretnutí nad rámec učebného plánu, pracoval s deťmi *psychológ* a realizoval s nimi skupinové cvičenia zamerané na rozvoj komunikačných a sociálnych spôsobilostí. Takéto cvičenia je vhodné realizovať nielen so skupinou nadaných žiakov, ale s celou triedou.

Špecifiká práce s intelektovo nadanými žiakmi s viacerými špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Nadpriemerné intelektové nadanie sa môže rozvinúť aj u žiaka s postihnutím, s vývinovými poruchami učenia alebo s inými komplikáciami somatického i psychického vývinu. Aj takéhoto žiaka možno zaradiť do výchovno-vzdelávacieho programu pre intelektovo nadaných žiakov, v jeho individuálnom výchovno-vzdelávacom programe/pláne však treba zohľadniť všetky druhy jeho špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb. Za tvorbu tohto programu/plánu zodpovedá triedny učiteľ, z odborného hľadiska sú zaň zodpovední špecializovaný pedagóg nadaných spolu so školským špeciálnym pedagógom, ktorý pracuje v zmysle metodických pokynov príslušných pre ten-ktorý typ poruchy.

Hodnotenie intelektovo nadaných žiakov

Hodnotenie a klasifikáciu žiakov 1.- 4. ročníka základnej školy upravuje vyhláška MŠ SSR č. 143/1984 Zb. o základnej škole v znení neskorších predpisov v §§ 6 – 8, ktorou sa riadi aj hodnotenie v triedach s integrovanými intelektovo nadanými žiakmi. Vo všetkých predmetoch je možné využiť slovné hodnotenie. Triedny učiteľ môže rozhodnúť o nahradení klasifikácie slovným hodnotením v ktoromkoľvek vyučovacom predmete alebo vo všetkých predmetoch. Pri rozhodovaní rešpektuje názory rodičov. Rovnakým spôsobom sú hodnotení všetci žiaci triedy, vrátane intelektovo nadaných žiakov.

Pri priebežnom hodnotení výsledkov intelektovo nadaných žiakov v doplňujúcom (rozširujúcom, obohacujúcom) učive a na oddelených hodinách využíva učiteľ i špeciálny pedagóg slovné hodnotenie.

Intelektovo nadaný žiak je hodnotený vo všetkých predmetoch, ktoré má predpísané v učebnom pláne, aj v predmetoch, ktoré ostatní žiaci triedy v učebnom pláne nemajú. Tieto predmety sa mu zapíšu do vysvedčenia. Iný údaj o tom, že žiak absolvoval výchovno-vzdelávací program pre intelektovo nadaných žiakov, sa vo vysvedčení neuvádza.

Za celkové hodnotenie žiaka na konci prvého a druhého polroka zodpovedá triedny učiteľ. Pri celkovom hodnotení intelektovo nadaného žiaka zohľadňuje stupeň zvládnutia učiva predpísaného učebnými osnovami, bez ohľadu na úspechy žiaka v doplňujúcom učive.

Schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 25. augusta 2005
ako Informačno-metodický materiál k organizácii výchovy a vzdelávania
integrovaných intelektovo nadaných žiakov v 1.- 4. ročníku základnej školy
č. CD-2005-19375/26373-1:091
s platnosťou od 1.9.2005.